

Octavo. Quod non habet actum Essentia, nec habet actum existentia, sed materia prima non habet actum essentia, nec enim habet actum illum entitativum, ergo nec habet actum existentia, alioquin existentia esset nobilior essentia, quod falsum est.

Confirmatur. Primum principium naturale non est compositum ex actu, & potentia, sed si materia prima haberet existentiam de se, cum de se sit etiam potentia, esset actus, & potentia, ideoque non esset primum principium materiale.

Nono.

Nono. Si haberet propriam existentiam, posset existere sine forma saltem diuinitus, sed hoc non, ergo neque prius; Maior patet, minor probatur; plus dependet materia à forma, quam forma à materia; sed formæ materiales non possunt separari à materia, forma enim equi non potest existere separata à materia equi, ergo multo minus materia equi à forma equi.

Decimo.

Decimo. Omne esse est à forma secundum Boëtium, sed existentia est ipsum esse, ergo existentia materia est à forma.

Vndecimo.

Vndecimo. Quod non potest maius, illud neque potest minus in eodem genere; sed relatio est maioris entitatis, quam materia prima, & tamen relatio non potest existere sine suo fundamento, & termino, ergo multo minus poterit materia prima existere sine forma, cum sit minoris entitatis, quam relatio, est enim prope nihil ex S. Augustino citato.

Ad maiorem intelligentiam præsentis difficultatis indicandum foret, quid sit existentia, & quid subsistentia; quia tamen paucis earum naturam exponere esset ignotum per ignotius explicare, ad sufficientiam verò dicere non est huius loci, de vtriusque natura vide in nostra Metaphysica, vbi de earum quidditate copiosè iuxta famosas scholæ opinioniones verba fecimus.

CLYPEVS SECVNDVS.

Quod materia prima habeat actum entitativum, propriamque existentiam, his suadent argumentis

Scotista.

DE actu entitativo sic probare possunt. *Primo:* Estque eorum principale fundamentum: Distingunt Scotista triplicem actum, nam sicut triplex est potentia, ita & triplex actus, quia cuiuslibet potentia respondere debet actus, *primo* ergo actus sumitur pro operatione aliqua; & potentia, quæ huic actui respondet, vocatur potentia actiua; *secundo* pro actu formali, qui est actus Physicus, seu forma Physica præsupponens subiectum aliquod, ex quo fiat, huic actui potentia subiectiua respondet, cum enim omnes formæ materiales educantur de potentia materia, potentia, quæ est receptiua formarum, rectè appellabitur potentia subiectiua; *tertio* lumine actus pro actu entitativo, & huic correspondet potentia obiectiua, quæ nihil est aliud, quam ipsa res, quæ est obiectum alicuius potentie productiue: vnde omne, quod non est in rerù natura, & tamen potest esse, dicitur esse in potentia ob-

iectiua: huic ergo potentia debet aliquis correspondere actus, qui non potest aliter vocari, quam entitativus, ex eo quòd quælibet res habens positionem extra causas, seu habens entitatem realem habeat illum actum, ergo cum materia prima sit extra causas (non enim est nihil) dicendum quoque est, quòd habeat illum actum entitativum, ideò autem entitas posita extra causas dicitur actus, quia correspondet potentia obiectiua, in qua res erat, antequam produceretur, & poneretur extra causas.

Aperitur amplius istud totum hoc processu. Res qualibet, antequam actu existat, habet suum esse possibile, antequam enim mundus fieret, potuit fieri, inquitur ergo, vbi nam erat illud esse possibile v. g. ante creationem mundi, vbi nam erat mundus secundum suum esse possibile?

Respondent Scotista, quòd mundus esset in aliquo esse obiectiuo, quod esse obiectiuum vocatur *esse potentiale*, vnde ex hoc fundamento sic argumentantur: Cuiuslibet potentia respondet actus, quia cessante potentia introducit ipse actus illi potentia correspondens, ergo quando mundus transit ab esse obiectiuo, & potenciali ad esse actuale, necessario debet acquirere actum per illum transitum, qui actus vocatur entitativus ob causam prædictam.

Secundo. Materia creata est à Deo, estque in composito existens, ergo habet aliquam existentiam realem, alioquin non esset ens reale. Sed essentia materia non constituitur intrinsicè in suo esse essentia per formam, ergo per seipsam habet entitatem suæ essentia. Minor probatur, quia forma non constituit intrinsicè aliquam naturam in suo esse, nisi componendo illam per modum actus, forma autem non componit essentiam materia per modum actus, ut manifestum est, quandoquidem materia est simplex entitas.

Tertio. Illud est actus entitativus, de quo verificatur esse in propositione de *secundo adiacente*, quia in his propositionibus copula verbalis significat actualem existentiam, quæ est actualitas: sed vera est propositio, *materia est*, ergo actualitas verificatur de materia solitarie sumpta.

Quarto. Nisi materia haberet actum, totum compositum non esset actuale, at composita Physica sunt actualia, suntque secundum se tota actus, ergo &c.

Quinto. Quod habet differentiam, habet actum, differentia enim omnis est actus, quia ex Aristotele actus distinguit, at materia prima distinguitur ab alijs entibus, imò secundum plures materia rerum generabilium specie differt à materia calorum, ergo cum materia differat ab alijs, & omnis differentia sit per actum, ipsa quoque habebit actum. Confirmatur; Quia quidquid ponitur in prædicamento substantia, excepto supremo genere, componitur ex genere, & differentia, sed cum materia sit substantia, habebit genus, & differentiam, ergo & actum.

Sexto. In generatione agens naturale non producit omnem actum, alioquin crearet, ergo præsupponit materiam tanquam ens actu, ex quo formas educat.

Nam 1. Ponitur duodecim rationes, quod materia prima de se habeat actum entitativum. Prob. primo.

Secundo.

Tertio.

Quarto.

Quinto.

Sexto.